

УДК 343.21(477)

Ю.Ю. Коломієць,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНЦЕПЦІЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІДЕЙ СУВЕРЕННОЇ І НЕЗАЛЕЖНОЇ, ДЕМОКРАТИЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. В статті розглядається важливість кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Обґрунтовується висновок про необхідність комплексного вдосконалення законодавства України щодо протидії злочинності. Пропонується для обговорення науковою спільнотою проект Концепції кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації:

Ключові слова: кримінально-правова ідеологія, преамбула до Кримінального кодексу України, проект Кримінального кодексу України, мета, задачі та принципи кримінального законодавства, Кодекс України про проступки, медіація, пробація.

Постановка проблеми. 26 травня 2015 року Указом Президента України була затверджена Стратегія національної безпеки України (далі Стратегія), в якій передбачено: «Політика національної безпеки України ґрунтується на повазі до норм і принципів міжнародного права. Україна захищатиме свої фундаментальні цінності, визначені Конституцією та законами України, — незалежність, територіальну цілісність і суверенітет, гідність, демократію, людину, її права і свободи, верховенство права, забезпечення добробуту, мир та безпеку. Їх захист забезпечать ефективні Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, розвідувальні, контррозвідувальні і право-

охоронні органи держави, динамічний розвиток економіки України» [1]. В Стратегії не згадується важливість кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Між тим кримінально-правові засоби впливу є важливим інструментом реалізації захисної функції держави, адже саме в КК України передбачена відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України та інші злочини, що посягають на життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян.

Аналіз останніх досліджень.

В кримінально-правовій літературі неодноразово зверталася увага на те, що «основна мета кримінального права повинна на кожному етапі державного будівництва тісно «погоджуватися» з конкретно-історичними факторами саме цього етапу розвитку, «бачення» перспективи розвитку, соціальними, політичними, економічними, загально-правовими завданнями розвитку держави. Головна мета кримінального права на сучасному етапі полягає в необхідності кримінально-правового забезпечення конституційно закріпленого в ст. 1 Конституції України визначення, що «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава», що потрібно робити з врахуванням предмету кримінального права» [2, с. 546-547].

Метою дослідження є створення Концепції кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації (далі — Концепція), яка могла б існувати на рівні нормативно-правового акта.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне та практичне значення мають не тільки основні положення цієї Концепції, але й мотиви її прийняття обумовлені Конституцією України, Законом України «Про національну безпеку України» та міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе, підписавши відповідні угоди. Мотиви прийняття Концепції кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації можна було б відобразити в преамбулі.

Ефективність кримінально-правового впливу залежить від злагодженості правотворчої та право-

застосовної діяльності, тому метою Концепції є визначення та регулювання правотворчої та правозастосовної діяльності, спрямованої на кримінально-правову охорону життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам. Завданням Концепції є захист кримінально-правовими засобами національних інтересів України в умовах глобалізації. Задля досягнення мети Концепції потрібно створити кримінальне законодавство України, яке: відповідало б сучасним потребам людини, суспільства, держави; ґрунтувалось би на сучасних досягненнях наук кримінального права; володіло б ознаками: нормативності, формальної-визначеності, системності; було б частиною єдиного механізму кримінально-правового впливу, що здійснюється з боку держави та громадськості. Результативність впровадження ідей Концепції залежить від об'єднання зусиль держави, громадськості та міжнародної спільноти у протидії злочинності.

В основу Концепції можна покласти наступні принципи: верховенство права, законність, гуманізм, справедливість, рівність, невідворотність державного реагування на протиправні діяння, доцільність правової системи держави, економія матеріальних ресурсів держави. Перераховані принципи відрізняються від принципів кримінального права. За своєю сутністю та змістом вони є світоглядними, а не керівними ідеями, які сприймаються як план дій на практиці. Основною метою їх існування є формування високої правової культури серед суб'єктів кримінально-правового забезпечення

ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації та учасників впровадження ідей Концепції.

Задля належного та ефективного кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації потрібно визначити комплексні стратегічні дії на різних рівнях наукової та практичної діяльності. Для цього скористаємося рівнями, виділеними П.Л. Фрісом, стосовно кримінально-правової політики. П.Л. Фріс виділив наступні рівні кримінально-правової політики: *доктринальний, програмний, законодавчий, науковий, правовиконавчий та правозастосувальний* [3, с. 10]. На перерахованих рівнях реалізація кримінально-правової ідеології могла б полягати у таких діях.

На *доктринальному рівні* повинен існувати єдиний підхід до визначення понять кримінального права та застосування кримінального законодавства. Обрати потрібний підхід без вироблення системи поглядів на причини виникнення, сутність і характер кримінальних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню та вирішенню неможливо, тому до стратегічних дій на цьому рівні належать: вироблення системи поглядів на причини виникнення, сутність і характер кримінальних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню та вирішенню; дотримання єдиного підходу до визначення понять кримінального права та застосування кримінального законодавства.

Об'єднати правотворчу та правозастосувальну діяльність у сфері кримінального права можна за допомогою кримінально-правової політики, тому *на програмному рівні* потрібно розробити і прийняти Концепцію фор-

мування та реалізації кримінальної політики держави за Конституцією України та Законом України «Про національну безпеку України».

На *законодавчому (правотворчому) рівні* потрібно розробити та прийняти: новий **Кримінальний кодекс України**, який би відповідав сучасному рівню розвитку науки та життєво необхідним потребам людини, суспільства, держави, людства; **Кодекс України про проступки**, який дозволив би наблизити законодавство України до міжнародних стандартів щодо правового забезпечення охорони основних прав, свобод та інтересів людини; — **Закон України «Про медіацію»**, який дозволив би поширити практику мирного вирішення спорів позасудовими методами та забезпечити збалансовані взаємовідносини між інститутом медіації та судовою системою.

На *правовиконавчому рівні*, з метою розширення сфери дотримання кримінально-правових норм та своєчасної протидії настанню суспільно небезпечних наслідків протиправних діянь, доцільно розробити та затвердити Типове положення про волонтерську діяльність на базі вищих навчальних закладів України. Зобов'язати ректорів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації, що здійснюють підготовку фахівців за напрямом «Право», незалежно від форм власності і підпорядкування, забезпечити волонтерську діяльність за такими напрямками: надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів,

біженцям, внутрішньо переміщеним особам; допомога рятувальникам, медикам і працівником правоохоронних органів в прочісуванні місцевості при пошуках зниклих людей, опитуванні населення і т. ін.; сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи. Залучення студентів до волонтерської діяльності на базі вищих навчальних закладів дозволить підвищити правозахисний та правозастосовчий рівень кримінально-правових норм.

На правозастосовному рівні реалізації кримінально-правових норм заважає вільне тлумачення ст. 8 Конституції України, згідно з якою «в Україні визнається і діє принцип верховенства права». Тому вважаємо доцільним на цьому рівні звернутися з конституційним поданням до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення ст. 8 Конституції України; забезпечити перегляд і скасування міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативних актів, що суперечать офіційному тлумаченню ст. 8 Конституції України.

На науковому рівні потрібно виявити причин та умов соціальних конфліктів; визначити шляхи їх вирішення на підставі наукового прогнозування очікуваних результатів.

Суб'єктами кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації є: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України. Усі перераховані суб'єкти приймають безпосередню участь у створенні законодавчої бази сучасної держави.

Окрім них у формуванні та реалізації кримінально-правової ідеології приймають участь: органи судової влади; правоохоронні органи та інші органи державної влади; органи місцевого самоврядування; вищі навчальні заклади; громадські організації; окремі особи (як при додержанні ними кримінально-правових приписів, так і в разі притягнення їх до кримінальної відповідальності за порушення норм КК України). Досягти поставленої мети можна тільки в умовах злагодженої роботи як суб'єктів, так і учасників кримінально-правової ідеології.

Висновки. Для обговорення науковою спільнотою запропоновано наступний *проект Концепції кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації:*

Приймаючи до уваги, що відповідно до ст. 1 Конституції України Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою,

керуючись державною політикою у сферах національної безпеки і оборони, яка відповідно до пункту 1 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» спрямована на захист: людини і громадянина — їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства — його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави — її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища — від надзвичайних ситуацій,

виходячи з того, що Україна підписала міжнародні договори, за якими взяла на себе певні обов'язки у протидії злочинності,

враховуючи процеси всесвітньої економічної, політичної, правової, культурної інтеграції та уніфікації,

відчуваючи важливість стратегічних дій, спрямованих на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності,

приймається Концепція кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації (далі — Концепція).

Концепція є базовим політико-правовим актом, спрямованим на реалізацію ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації за допомогою кримінально-правових засобів впливу.

І. Мета та завдання Концепції

1. Метою Концепції є визначення та регулювання правотворчої та правозастосовної діяльності, спрямованої на кримінально-правову охорону життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

2. Завданнями Концепції є:

2.1. Захист кримінально-правовими засобами національних інтересів України в умовах глобалізації.

2.2. Створення кримінального законодавства України, яке:

— відповідало б сучасним потребам людини, суспільства, держави;

— ґрунтувалось би на сучасних досягненнях науки кримінального права;

— володіло б ознаками: нормативності, формальної визначеності, системності;

— було б частиною єдиного механізму кримінально-правового впливу, що здійснюється з боку держави та громадськості.

2.3. Об'єднання зусиль держави, громадськості та міжнародної спільноти у протидії злочинності.

II. Принципи Концепції

В основу Концепції покладені принципи:

1) верховенства права — держава у процесі законотворчої діяльності обмежена загальносоціальним правом;

2) законності — закони і підзаконні акти неухильно та повсюдно виконуються усіма учасниками міжлюдської комунікації, насамперед державними органами та громадськими організаціями;

3) гуманізму — збалансованість життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави;

4) справедливості — взаємоповага та взаємовідповідальність;

5) рівності — юридична захищеність осіб незалежно від статі, раси, національності, походження, майнового і службового становища, ставлення до релігії, переконань, належності до громадських об'єднань, а також будь-яких інших ознак та обставин;

6) невідворотності державного реагування на протиправні діяння — держава бере на себе обов'язок реагувати на всі випадки вчинення протиправних діянь шляхом кримінально-правового та процедурно-процесуального забезпечення відповідної діяльності;

7) доцільності правової системи держави — кожна галузь права має свою мету та завдання, які відповідають загальнодержавним стратегічним планам та меті;

8) економії матеріальних ресурсів держави — досягнення поставлених цілей шляхом економії каральної системи держави.

III. Шляхи кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації

Задля належного та ефективного кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації визначені наступні комплексні стратегічні дії на різних рівнях наукової та практичної діяльності:

1. На доктринальному рівні: вироблення системи поглядів на причини виникнення, сутність і характер кримінальних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню та вирішенню; дотримання єдиного підходу до визначення понять кримінального права та застосування кримінального законодавства.

2. На програмному рівні: розробка і прийняття Концепції формування та реалізації кримінальної політики держави за Конституцією України та Законом України «Про національну безпеку України».

3. На законодавчому (правотворчому) рівні пропонується розробити та прийняти:

3.1. Новий **Кримінальний кодекс України**, який би відповідав сучасному рівню розвитку науки та життєво необхідним потребам людини, суспільства, держави, людства.

Основні засади нового Кримінального кодексу України

Верховна Рада України, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями,

керуючись положеннями Конституції України та загальноновизнаними принципами та нормами міжнародного права,

спираючись на багатотисялісторію створення уявлень про соціальну справедливість,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

дбаючи про щастя людини, яке залежить від забезпечення безпеки людини, суспільства, держави, міжнародної спільноти, людства, необхідної для гідного їх співіснування,

враховуючи життєво важливі інтереси людини і громадянина, суспільства і держави, міжнародної спільноти та людства, які є гарантією забезпечення сталого розвитку суспільства, своєчасного виявлення, запобігання і нейтралізації реальних та потенційних загроз національним інтересам,

з метою сприяння відновленню справедливості та усуненню наслідків протиправних посягань на інтереси людини, суспільства, держави,

приймаючи до уваги, що забезпечення безпеки людини, суспільства, держави, міжнародної спільноти, людства залежить від авторитету та влади закону,

приймає **Кримінальний кодекс України**.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета та завдання Кримінального кодексу України

1. Метою Кримінального кодексу України є формування та закріплення в суспільстві в цілому, а також у кожного індивідуума окремо твердої впевненості в справедливості і обов'язковості виконання кримінального закону.

2. Кримінальний кодекс України має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і

громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам та іншим суспільно небезпечним діянням, передбаченим цим Кодексом.

3. Для здійснення цього завдання Кримінальний кодекс України визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання та (або) інші заходи кримінально-правового характеру застосовуються до осіб, що їх вчинили.

4. Запобігання злочинам та іншим суспільно небезпечним діянням, передбаченим цим Кодексом, здійснюється шляхом:

1) утримання осіб від вчинення злочинів шляхом погрози покарання;

2) усунення можливості для осіб вчиняти нові злочини в силу застосування покарання або загрози його застосування;

3) усунення можливості для осіб вчиняти нові суспільно небезпечні діяння в силу застосування примусових заходів медичного характеру;

4) усунення можливості для осіб вчиняти нові злочини та інші суспільно небезпечні діяння в силу застосування примусових заходів виховного характеру;

5) виправлення, ресоціалізація, адаптація осіб, що вчинили злочин у ході застосування покарання та (або) інших заходів кримінально-правового характеру;

6) встановлення контролю над особами, що вчинили злочини, поза застосуванням покарання та інших заходів кримінально-правового характеру;

7) стимулювання правозахисної поведінки особи шляхом встановлення обставин, що виключають злочинність діяння;

8) стимулювання добровільної відмови від доведення злочину до кінця та позитивної посткримінальної поведінки.

Стаття 3. Принцип законності

1. Особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене цим Кодексом, несе обов'язки і користується правами, передбаченими законом.

2. Особа, яка вчинила суспільно корисне діяння, спрямоване на запобігання настанню суспільно небезпечних наслідків, а також потерпілі користуються правами і несуть обов'язки відповідно до закону.

3. Кримінальна протиправність діяння, його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються кримінальним законом. Застосування кримінального закону за аналогією не допускається. Кримінальний закон тлумачиться в точній відповідності з його текстом.

Стаття 4. Принцип гуманізму

1. Кримінальний кодекс України є гарантією забезпечення безпеки людини, суспільства, держави і всього людства, необхідної для гідного співіснування перерахованих суб'єктів.

2. Кожна людина має дотримуватися кримінально-правових заборон, а в разі їх порушення зобов'язана притерпіти заходи кримінально-правового характеру.

3. Громадянське суспільство може реалізовувати свої права, свободи та інтереси в межах історично сформованих принципів кримінального права.

4. Держава зобов'язана гарантувати відновлення соціальної справедливості і свободу від протиправних зловживань влади.

Стаття 5. Принцип справедливості

1. Злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки як суспільно небезпечного, так і суспільно корисного діяння встановлюються

законодавцем з метою досягнення справедливості на загальнолюдському рівні.

2. Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються до особи, яка вчинила злочин, повинні бути справедливими, тобто відповідати тяжкості злочину, обставинам його вчинення та особі винного.

3. Ніхто не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за той самий злочин більше одного разу.

Стаття 6. Принцип невідворотності кримінально-правового реагування

1. Держава бере на себе обов'язок реагувати на всі випадки вчинення суспільно небезпечних діянь, передбачених цим Кодексом.

2. Особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене цим Кодексом, підлягає негативній кримінальній відповідальності та (або) іншим заходам кримінально-правового характеру (за виключенням добровільної відмови при незакінченому злочині).

3. Звільнення від негативної кримінальної відповідальності, покарання та його відбування можливо у виняткових випадках, тільки при наявності підстав та умов, передбачених Законом.

4. Особа, яка вчинила суспільно корисне діяння, спрямоване на запобігання настанню суспільно небезпечних наслідків, підлягає позитивній кримінальній відповідальності.

Стаття 7. Принцип рівності перед законом

1. Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний захист своїх прав, свобод та інтересів з боку кримінального закону.

2. Особи, які вчинили злочини, рівні перед законом і підлягають негативній кримінальній відповідальності неза-

лежно від статі, раси, національності, походження, майнового і службового становища, ставлення до релігії, переконань, належності до громадських об'єднань, а також будь-яких інших ознак та обставин.

Стаття 8. Принцип особистої відповідальності

Фізична особа підлягає покаранню та іншим заходам кримінально-правового характеру за злочин, вчинений її власним діянням (дією або бездіяльністю) як безпосередньо, так і опосередковано за умови, що діяння охоплювалося її свідомістю та волею.

Стаття 9. Принцип вини

1. Негативна кримінальна відповідальність за невинне заподіяння шкоди не допускається.

2. Особа підлягає негативній кримінальній відповідальності лише за ті злочини, які охоплювались її свідомістю і волею та щодо яких встановлено її вину.

3. Незнання закону не звільняє від негативної кримінальної відповідальності, за винятком тих випадків, коли закони та інші нормативно-правові акти не були доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, а також містять прогалини та (або) колізії.

Стаття 10. Принцип індивідуалізації покарання та інших заходів кримінально-правового характеру

З метою забезпечення справедливості на загальнолюдському рівні існують різні види покарань та заходів кримінально-правового характеру, застосування яких повинно бути необхідним та достатнім в кожному конкретному випадку вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого цим Кодексом.

Стаття 11. Принцип доцільності та економії заходів кримінально-правового характеру

1. Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру обираються для досягнення цілей і завдань Кримінального кодексу України при мінімумі втрат та витрат для людини, суспільства, держави.

2. Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються до особи, яка вчинила злочин, повинні бути такими, щоб вигода від вчинення злочину, була меншою, ніж кримінально правові наслідки, що настали.

Стаття 12. Кримінально-правові наслідки вчинення злочину

1. Особа, що вчинила злочин, підлягає негативній кримінальній відповідальності.

2. Формами реалізації негативної кримінальної відповідальності є:

1) засудження з призначенням покарання та реальним його відбуванням;

2) засудження з призначенням покарання та умовним звільненням від його відбування;

3) засудження з призначенням покарання та безумовним звільненням від його відбування;

4) засудження без призначення покарання (зі звільненням від покарання).

3. Особа, яка вчинила злочин, може бути звільнена від негативної кримінальної відповідальності.

Стаття 13. Поняття видів кримінальної відповідальності

1. Негативна кримінальна відповідальність — виражене в обвинувальному вирокі суду та засноване на кримінальному законі засудження, догана особи, яка вчинила злочин, а також обумовлене вчиненням злочином погіршення правового статусу особи, яке полягає у позбавленні та (або) обмеженні її прав і свобод.

2. Позитивна кримінальна відповідальність — виражена у відпо-

відному процесуальному документі та заснована на кримінальному законі позитивна оцінка поведінки особи, яка вчинила суспільно корисне діяння.

Стаття 14. Підстава кримінальної відповідальності

1. Підставою негативної кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом.

2. Склад злочину — системна сукупність об'єктивних та суб'єктивних ознак, передбачених цим Кодексом, які визначають певне діяння як злочину та встановлюються під час кваліфікації злочину:

1) об'єкт злочину — суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом;

2) об'єктивна сторона злочину — передбачені кримінальним законом зовнішні ознаки, що характеризують вчинений злочин: суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між суспільно небезпечними діяннями та суспільно небезпечними наслідками, що настали, місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення злочину;

3) суб'єкт злочину — особа, яка підлягає кримінальній відповідальності;

4) суб'єктивна сторона злочину — передбачені кримінальним законом внутрішні ознаки, що характеризують психічне ставлення особи до вчиненого злочину: вина, мотив, мета, емоційний стан.

3. Підставою позитивної кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно корисного діяння, за наявності обставин, передбачених цим Кодексом, що виключають злочинність діяння.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Розділ I. Злочини проти особи

Глава 1. Злочини проти життя та здоров'я людини

Глава 2. Злочини проти волі, честі та гідності особистості

Глава 3. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особистості

Глава 4. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Глава 5. Злочини проти власності фізичних та юридичних осіб

Розділ II. Злочини проти суспільства

Глава 1. Злочини проти громадської безпеки

Глава 2. Злочини проти інформаційної безпеки суспільства

§ 1. Злочини, що посягають на інформаційний простір України

§ 2. Злочини, що порушують роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Глава 3. Злочини проти довкілля

Глава 4. Злочини проти безпеки виробництва

Глава 5. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Глава 6. Злочини проти громадського порядку та моральності

Глава 7. Злочини проти здоров'я населення

Розділ III. Злочини проти держави

Глава 1. Злочини проти внутрішньої та зовнішньої безпеки України

Глава 2. Злочини у сфері економіки

§ 1. Злочини проти власності держави

§ 2. Злочини у сфері господарської діяльності

Глава 3. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Глава 4. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів

Глава 5. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Глава 6. Злочини проти правосуддя

Глава 7. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

Розділ IV. Злочини проти людства

Глава 1. Злочини проти біологічного існування людства

Глава 2. Злочини проти миру

Глава 3. Злочини проти міжнародного правопорядку.

3.2. Кодекс України про проступки, який дозволив би наблизити законодавство України до міжнародних стандартів щодо правового забезпечення охорони основних прав, свобод та інтересів людини.

3.3. Закон України «Про медіацію», який дозволив би поширити практику мирного вирішення спорів позасудовими методами та забезпечити збалансовані взаємовідносин між інститутом медіації та судовою системою.

4. На правовиконачому рівні — з метою розширення сфери дотримання кримінально-правових норм та своєчасної протидії настанню суспільно небезпечних наслідків протиправних діянь розробити та затвердити Типове положення про волонтерську діяльність на базі вищих навчальних закладів України. Зобов'язати ректорів вищих навчальних закладів

III–IV рівнів акредитації, що здійснюють підготовку фахівців за напрямом «Право», незалежно від форм власності і підпорядкування, забезпечити волонтерську діяльність за такими напрямками:

надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам;

надання допомоги рятувальникам, медикам і працівникам правоохоронних органів у процісуванні місцевості при пошуках зниклих людей, опитуванні населення і т. ін.;

сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи.

5. На правозастосовному рівні: звернутися з конституційним поданням до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення статті 8 Конституції України; забезпечити перегляд і скасування міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативних актів, що суперечать офіційному тлумаченню статті 8 Конституції України.

6. На науковому рівні: виявлення причин та умов соціальних конфліктів; визначення шляхів їх вирішення на підставі наукового прогнозування очікуваних результатів.

IV. Очікувані результати впровадження Концепції:

1. Повноцінний розвиток України в умовах єдиної стійкої правової сис-

теми, яка відповідає культурно-історичним, соціально-демографічним, політичним, економічним чинникам сучасного розвитку держави.

2. Підвищення авторитету України за рахунок кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації.

3. Зміцнення кримінально-правової охорони життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

4. Гуманізація каральної системи держави шляхом наближення її до міжнародних стандартів.

5. Економія матеріальних (фінансових) ресурсів держави шляхом декриміналізації деяких злочинів та виділення проступків, залучення медіаторів та представників громадськості до вирішення кримінальних конфліктів.

V. Суб'єкти кримінально-правового забезпечення ідей суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах глобалізації: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України.

VI. Учасники впровадження ідей Концепції: органи судової влади; правоохоронні органи та інші органи державної влади; органи місцевого самоврядування; вищі навчальні заклади; громадські організації; окремі особи (як при додержанні ними кримінально-правових приписів, так і в разі притягнення їх до кримінальної відповідальності за порушення норм КК України).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія національної безпеки України: затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
2. Стрельцов Є.Л. Сучасні завдання кримінально-правової науки. *Університет-9999ські наукові записки*. 2012. № 1 (41). С. 545-547.
3. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец.: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2005. 35 с.

Коломиец Ю.Ю.

Концепція уголовно-правового забезпечення ідей суверенного и незалежного, демократического, соціального, правового державства в умовах глобалізації.

Анотація. В статті розглядається важливість уголовно-правового забезпечення ідей суверенного и незалежного, демократического, соціального, правового державства. Обґрунтовується висновок о необхідності комплексного удосконалення законодавства України по протидії злочинності. Пропонується для обговорення науковою громадськістю проект Концепції уголовно-правового забезпечення ідей суверенного и незалежного, демократического, соціального, правового державства в умовах глобалізації:

Ключевые слова: уголовно-правовая идеология, преамбула к Уголовному кодексу Украины, проект Уголовного кодекса Украины, цель, задачи и принципы уголовного законодательства, Кодекс Украины о проступках, медиация, пробация.

Y. Kolomiets

The concept of criminal-legal support for the ideas of a sovereign and independent, democratic, social, legal state in the context of globalization.

Summary. The article discusses the importance of criminal-legal support for the ideas of a sovereign and independent, democratic, social, legal state. The conclusion about the need for a comprehensive improvement of the legislation of Ukraine on combating crime is substantiated. It is proposed for scientific community to discuss the draft Concept of criminal-legal support for the ideas of a sovereign and independent, democratic, social, legal state in the context of globalization.

Keywords: criminal-legal ideology, the preamble to the Criminal Code of Ukraine, the draft Criminal Code of Ukraine, the purpose, objectives and principles of criminal law, the Code of Ukraine on misconduct, mediation, probation.

